

Beleidsplan Residenties in Utrecht 2019, 2020

Residenties in Utrecht: platform rondom internationale kunstenaars en wetenschappers

Met de komst van **Aeham Ahmad**, de pianist wiens piano-uitvoeringen tussen de puinhopen van Yarmouk wereldwijd ontzag opwekte, en **Eliot Higgins**, directeur van het internationaal toonaangevende journalistieke platform Bellingcat, gaat Residenties een nieuwe fase in. Residenties is niet langer alleen een welkome verbindingsofficier tussen Utrechtse instellingen, maar ook een culturele smaakmaker die de kennis en kunde uit de stad slim weet te verbinden en de resultaten daarvan ook (inter)nationaal goed voor het voetlicht weet te brengen.

Residenties, in 2014 ontstaan, op initiatief van Gaudeamus en diverse Utrechtse festivals, nodigt jaarlijks internationaal vermaarde kunstenaars en/of wetenschappers uit die tijdens hun verblijf diverse instellingen uit de stad verleiden tot vernieuwende samenwerkingen.

Tot 2018 hebben er 15 residenties plaatsgevonden, in nauwe samenwerking met 39 actieve partners, en kwamen in totaal 13.325 bezoekers op de activiteiten af. De komende jaren bouwt Residenties verder aan een stevig, maar flexibel fundament in de stad. Residenties ambieert geen eigen instelling te worden, maar wil als hybride kennisplatform, vanuit de waarden 'verbinden, diversiteit en talentontwikkeling' een welkome culturele impulsen bieden aan de bestaande culturele infrastructuur.

Visie

Residenties functioneert als platform, dat met Utrechtse culturele instellingen, onderwijs en maatschappelijke instanties, internationale kunstenaars en wetenschappers in Utrecht brengt, om gezamenlijk een programma op te stellen waarin deze 'residenten' hun kunstenaarschap en kennis delen met een brede afspiegeling van de Utrechtse inwoners.

Daartoe draagt Residenties -in samenspraak met de culturele instellingen- kunstenaars / wetenschappers aan, die met hun internationale visie een vertaalslag aan willen gaan. Deze residenten brengen kunst en kunde, maar hebben ook het lef om hun visie en hun eigen vragen te delen buiten hun gangbare publiek en achterban om

De komst van deze residenten levert Utrecht een groeiend netwerk op van partijen uit cultuur, onderwijs en maatschappij, die elkaar voorheen wellicht wel kenden, maar zich nu verenigen in samenwerking rondom de internationale resident. Instellingen, die deze dwarsverbanden durven te leggen en leren willen van elkaar. Dwars door culturele sectoren heen; door alle maatschappelijke lagen en alle kleuren van de Utrechtse bevolking heen. Van jong tot oud.

Residenties ziet het als haar taak deze kunstenaars/wetenschappers op te sporen, een zoektocht ernaar onder de Utrechtse instellingen te stimuleren, samenwerking te doen groeien met als doel uiteindelijk de samenwerking te verankeren in de stad en een keten van duurzame verbindingen binnen de stad op te zetten. Residenties in Utrecht is daarmee de enige partij in Utrecht wiens ambitie het is om structurele verbanden aan te leggen tussen cultuur, kunst, onderwijs, wetenschap en maatschappij.

Werkwijze

Residenties nodigt tweemaal per jaar vooraanstaande internationale kunstenaars en wetenschappers uit. Daartoe zoekt ze met name naar artistieke en academische pioniers die zich met vernieuwende methodes of werkvormen richten op actuele maatschappelijke thema's. Pioniers, die bereid zijn zich voor langere tijd aan Utrecht te verbinden en hun eigen internationale kennis en vraagstukken te delen met het Utrechts netwerk. Verspreid over een jaar, verblijven deze residenten met regelmaat in Utrecht en doen ze onderzoek in de culturele context van Utrecht, waarbij jong talent nadrukkelijk betrokken is.

Residenties legt verbanden tussen het werk van de genodigde en die van de bestaande culturele, academische en onderwijsinstellingen in de stad. Dit om zowel de resident als de Utrechtse instelling een nieuwe impuls te geven. Tevens wordt door Residenties een actief (publieks)programma opgezet om de kennis en kunde die zo wordt gecreëerd breed uit te dragen over de stad, de instellingen en het publiek.

De kracht van Residenties is dat zij een netwerk van Utrechtse instellingen bij elkaar brengt, een netwerk dat vanuit de eigen expertise meedenkt, samenwerkt en zich wil laten inspireren door de 'resident' van buiten. Utrecht is een stad van samenwerkers en heeft precies de juiste schaal om dit soort duurzame inhoudelijke samenwerking aan te gaan.

De komst van de residenten staat aan de basis van een keten van duurzame verbintenissen, zowel tussen Utrechtse instellingen onderling als met de resident en zijn internationale achterban. Utrechtse instellingen weten elkaar te vinden, ook voor andere gezamenlijke projecten; binnen de culturele sector maar ook daarbuiten met een diversiteit aan onderwijsinstellingen en maatschappelijke instanties. Projecten voor de toekomst met de residenten worden gesmeed, ook voor als zij resident-af zijn.

Organisatievorm

Residenties in Utrecht is tot aan de komende Cultuurnota-periode ondergebracht bij stichting PUMP, opgericht om krachten te bundelen en gezamenlijke (muzikale) projecten in Utrecht te ontwikkelen.

Residenties wordt uitgevoerd door een projectcoördinator en een communicatie/documentatie-specialist. De projectcoördinator brengt een netwerk bijeen en zoekt binnen dat netwerk potentiële residenten en de juiste partners, stuurt en jaagt aan, begeleidt de kunstenaar/wetenschapper.

De communicatiemedewerker zorgt voor in- en externe communicatie, maakt verslag van de residenties in de stad en doet dit in nauwe samenwerking met de betrokken Utrechtse instellingen.

Coördinatie, fondswerving, communicatie en documentatie vraagt 0,8 FTE.

De artistiek en/of wetenschappelijk inhoudelijke programma's worden aangedragen en gerealiseerd door de partners uit het netwerk van Residenties in Utrecht. De Utrechtse partners hebben daarbij een expliciete rol en financieel aandeel in de residentie-programma's. Zij dragen bij in natura (menskracht, podia, middelen, communicatie), het inzetten en mobiliseren van eigen achterban en publiek, en naar draagkracht in geld.

Redactie

Een redactieraad, met vertegenwoordigers uit de culturele sector en het onderwijs, staat projectcoördinator bij. De redactieraad is mede verantwoordelijk voor het aandragen van goede kandidaten voor de residenties, de selectie van kunstenaars, en het uitzetten van de residenties binnen het eigen netwerk en onder de eigen studenten.

In de redactie zijn vertegenwoordigd:

Het Huis Utrecht, Cobie de Vos, Directeur

Hogeschool Utrecht, Aart van der Maas, Opleidingsmanager Master Community Development

Hogeschool voor de Kunsten, Lisette Boeren, Kennismanager HKU Expertisecentrum voor Onderzoek en Innovatie

Le Guess Who?, Johan Gijssen, Directeur

ROC Midden Nederland, Eric Holtman, Directeur Creative College & Media en ICT

Universiteit Utrecht, Eugene van Erven, Departementshoofd Media- en Cultuurwetenschappen

Residenties in Utrecht 2018

In 2018 worden de stadsresidenties ingenomen door Aeham Ahmad (podiumkunsten, muziek, onderwijs) en Eliot Higgins (nieuwe media).

Aeham Ahmad, pianist, componist, gevlucht Syriër. Hij maakte opmars door in 2015 pianoconcerten midden tussen de puinhopen van Yarmouk te geven. Video's daarvan gingen via YouTube de hele wereld over. Eind 2015 vluchtte Ahmad naar Duitsland. Daar ontving hij de eerste Beethovenprijs voor mensenrechten, vrede en integratie. Tegenwoordig woont hij in Wiesbaden, en hij geeft concerten in heel Europa.

Aeham heeft als kunstenaar ondervonden hoe belangrijk het kan zijn om mensen te troosten, te inspireren. Deze kennis wil Aeham delen met instellingen in Utrecht en in duurzame samenwerking antwoorden vinden. Aeham signaleert dat de kunsten en het kunstvakonderwijs niet aansluiten bij onze kosmopolitische samenleving. Hoe kunnen we daar verandering in brengen? Wie en wat zijn daarvoor nodig? Hoe kunnen we in Utrecht op dat vlak iets laten ontstaan dat beweging bewerkstelligt?

Eliot Higgins (UK) is oprichter van het Britse platform Bellingcat; een journalistiek platform dat gebruik maakt van de kennis en kunde van burgers door o.a. de inzet van social media. Bellingcat onderzoekt internationale conflicten en werd bekend door de schokkende onthullingen omtrent de vliegcrash met de MH 17. Bellingcat won in 2015 de Hanns-Joachim-Friederichs-Preis en in 2017 de Innovation Award van de Europese persprijs voor een reconstructie van de staatsgreep in Turkije van 2016.

Higgins draagt de 'Bellingcat methode' inmiddels wereldwijd uit; maar wil tijdens zijn residentie het Utrechts netwerk vragen met hem mee te denken over het inzetten van deze methodes binnen de lokale journalistiek. Bellingcat is daarbij specifiek geïnteresseerd in de ethische componenten van zijn vak. In hoeverre mogen minderjarige ingezet worden als burgerjournalisten? Wat als de journalistieke onderzoeksmethoden resulteren in onthullingen waarvan de consequenties moeilijk te overzien zijn, zoals de recente onthulling over de fitness app Polar? Expertmeetings met kunstenaars, beleidsmakers en studenten van ROC, Weekendschool, HKU en Universiteit denken hierin met hem mee. Daarnaast zal Higgins samen met (burger)journalisten van De Utrechtse Internet Courant en onderzoekers van de Hogescholen voor Journalistiek en IMPAKT verkennen hoe deze methodes zich ook in Utrecht betekenisvol laten inzetten.

Bijlage 1 informeert u verder over Aeham Ahmad, Eliot Higgins en hun residentie in Utrecht.

Een overzicht van de programma's rondom eerdere residenten is te vinden op de Archiefpagina van Residenties in Utrecht.

Cohesie binnen de stad: potentie van het Utrechts netwerk

In de afgelopen jaren is een groeiend netwerk ontstaan van partners, dat grote meerwaarde ziet in Residenties in Utrecht op meerdere fronten: Residenties sluit ten eerste aan bij een behoefte aan kennis van 'buiten' de directe werkpraktijk (dat betreft zowel buiten de discipline als ook (lands) grens overstijgend. Daarnaast resulteren de Residenties tussen nieuwe samenwerkingen of dragen ze bij aan het verstevigen van bestaande samenwerkingen in de stad. De positie als 'onafhankelijke derde' biedt Residenties de mogelijkheid om buiten de bestaande 'culturen' te opereren en succesvol te koersen op interdisciplinaire en breed gedragen activiteiten en programma's. Tot slot is Residenties een zeer gewaardeerd partner gebleken waar het gaat om

gezamenlijke PR. Het brede en 'grens overstijgende' netwerk van Residenties resulteerde in publicaties in erkende nationale en internationale media.

Residenties zoekt nadrukkelijk naar durende verbintenissen. Uit de residentie van Aeham Ahmad is dat bijvoorbeeld een zich continuerende samenwerking tussen Operamakers, HKU Utrechts Conservatorium en ROC Midden-Nederland rondom de vraag hoe het kunstvakonderwijs zich moet ontwikkelen om aansluiting te vinden bij het vmbo onderwijs. Een samenwerking die door de landelijke conservatoria met belangstelling wordt gevolgd. Wat kan Aeham Ahmad in samenwerking met het Utrechtse netwerk hieron veroorzaken? DE Utrchtse Internet Courant (DUIC), Hogeschool Utrecht en Fontys Hogeschool gaan samen met een aantal Utrechtse inwoners onder leiding van Eliot Higgins Utrechtse (cultuur)thema's nader onderzoeken.

Residenties wordt gevoed door de kennis die de instellingen zelf aandragen, zeker waar het gaat om wensen m.b.t. nieuwe residenties en activiteiten en over de vragen van lokale partners en internationale residenten. Waar mogelijk en relevant werken ze als organisator aan de realisatie van een residentie mee.

Culturele partners: BAK, Concertzender, Culture Connection, Culturele Zondagen, De Coöperatie, EKKO, Festival Oude Muziek Utrecht, FUEL, Gaudeamus, Het Filiaal, Het Huis Utrecht, Het Wilde Westen, 't Hoogt, Impakt Festival, Internationaal Literatuur Festival Utrecht, Internationaal Frans Liszt Pianoconcours, Insomnio, Kytopia, Le Guess Who?, MetaalKathedraal, Museum Speelklok, Nederlandse Bachvereniging, Nederlands Film Festival, Operamakers, Poetry Slam, RAUM, ROSA Ensemble, Schweigman&Co, Sonar Traffic, SPRING, Stadsschouwburg Utrecht, STUW, TivoliVredenburg.

Onderwijs, wetenschap, jong talent: HKU Utrechts Conservatorium; Hogeschool Utrecht, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, IMC Weekendschool, Internationale Schakel Klassen, ROC-Midden-Nederland (Creative College en Media, ICT en Design), Universiteit Utrecht (Media en Cultuurwetenschappen, Centre for the Humanities).

Stad: AZC, Bibliotheek Utrecht, Bunk Hotel, Het Wilde Westen, Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland, New Dutch Connections, Social Impact Factory, ThiemeMeulenhoff, Utrecht 950 jaar, Utrecht Marketing, ZIMIHC

Mogelijke residenties voor 2019/2020

Residenten worden aangedragen vanuit Utrechtse partners, waarmee de artistieke kwaliteit geborgd is. De residenten worden geselecteerd door de redactie in samenspraak met de projectcoördinator van Residenties in Utrecht. Daarbij zijn selectiecriteria als spreiding onder alle lagen van de Utrechtse bevolking, variatie in kunstdisciplines, nadrukkelijke kansen om jong talent te betrekken bij de residentie en kans op duurzame samenwerking ook na het residentiejaar leidend. Dat resulteert in onderstaande shortlist, Deze kandidaten worden door de Utrechtse instellingen en Residenties gevolgd om uiteindelijk tot een definitieve keuze te kunnen komen. Andere residenten kunnen aan deze shortlist worden toegevoegd.

Ayu Utami (Indonesië) schrijver, journalist, radiomaker

Ayu Utami is een belangrijke stem van de nieuwe generatie kunstenaars en schrijvers in post-Soeharto Indonesië. Ayu maakt zich zorgen over verregaand dogmatisme waardoor culturen tegenover elkaar komen te staan, in Indonesië en elders in de wereld. Door onze persoonlijke verhalen te bundelen ontstaat de kracht om gezamenlijk impact te creëren. Ayu wil daartoe een internationaal netwerk opzetten, dat ideeënuitswisseling op gang brengt. Dit zou moeten resulteren in een groter evenement, ofwel in 2019 (70-jarige herdenking van de overdracht van Indonesië) of in 2020 (70-jarige herdenking van de onafhankelijkheid van Indonesië). Residenties wil in samenwerking met Ayu een programma samenstellen waarin thema's aan de orde komen als journalistieke vrijheid, de betekenis van het leven binnen twee culturen (in haar geval Indonesisch en westers), de impact van schrijven, en kunstvormen als muziek, drama, en literatuur.

Marta Górnicka (Polen), theatermaker, musicus

Marta Górnicka, op de blacklist van theatermakers in Polen, staat met haar voorstelling in SPRING Autumn. Deze productie is een collage van teksten en muziek uit nationale hymnen, politieke toespraken, rap, internaat haat-taal en religieuze ceremoniën. De voorstelling beschrijft de opkomst van het huidige Europese nationalisme en de vluchtelingen crisis. Ze beschrijft hoe Europa haar grenzen sluit en hoe vergeetachtigheid kan leiden tot herhaling van de geschiedenis.

Ossama Halal (Syrië) theatermaker, choreograaf

Ossama Halal, theatermaker, bekend tv-acteur in Syrië, gevlucht uit Syrië, heeft zich met zijn groep Koon Theater in Libanon gevestigd. Ossama zoekt ontmoeting met anderen om samen te onderzoeken wat de rol van de eigen cultuur in de kunst betekent en wil het voor hem onbekendere Westerse gedachtegoed incorporeren in de Arabische tradities. Ossama's zoektocht naar een mix van Arabische en Westerse traditie sluit aan bij de vraagstukken die met de residentie van Aeham Ahmad worden aangesneden.

Amparo Gonzalez Sola (Argentinië), choreograaf, maker, community werker

Amparo Gonzalez Sola ontwikkelt een methodologie rondom het werken met jongeren van verschillende religies, nationaliteiten, leeftijd of culturele achtergrond. In de samenleving aanwezige verschillen en conflicten kunnen worden gezien als een kans om relevante betrekkingen aan te gaan tussen kunst en samenleving. Amparo ontwikkelde daartoe strategieën in Argentinië, het Verenigd Koninkrijk en Nederland, die ze zou willen delen, testen en verder ontwikkelen in Utrecht.

Communicatie

De communicatie rondom de residenties is een gedeelde verantwoordelijkheid van Residenties met de **Utrechtse partners**. Zodra een residentie definitief is, wordt met alle partners gezamenlijk een communicatiestrategie opgebouwd. Daarbij wordt, en dat is de kracht van de communicatie rondom Residenties in Utrecht, gebruik gemaakt van de verschillende strategieën die de afzonderlijke partners doorgaans gebruiken. Gezamenlijk wordt zo een breder publiek bereikt. Een groot deel van de communicatieve uitingen verloopt via die partners, die immers een eigen achterban en communicatiekanalen hebben.

Deelnemers aan activiteiten worden deels door partners, deels door Residenties geworven, waarbij het cruciaal is dat inwoners van Utrecht van alle lagen van de stad kunnen delen in de inspiratie die de activiteiten van de kunstenaar of wetenschapper veroorzaken. Doordat het onderwijs van weekendschool tot universiteit zich heeft geëngageerd aan Residenties, is een doorsnee van studenten van de Utrechtse bevolking al deels gewaarborgd. De deelnemers zijn de grootste communicatiedragers voor Residenties. Zij verspreiden de bijzondere ontmoetingen die ze meemaakten en maken anderen nieuwsgierig.

Communicatiemiddelen

Residenties in Utrecht gebruikt eigen communicatiemiddelen en zorgt daarmee voor interne (betrokken instellingen, deelnemers) en externe (publieksgericht, landelijk, internationaal) communicatie. Residenties zorgt eveneens voor verslaggeving van de residenties. Beide in nauwe samenwerking met de bij een residentie betrokken Utrechtse instellingen.

Partners, publiek en belangstellenden worden via een **nieuwsbrief** en middels **sociale media** op de hoogte gehouden van de residenten, hun programma en mogelijke nieuwe residenties. Daarnaast wordt lokale, regionale, landelijke en internationale pers actief benaderd met de vraag aandacht te besteden aan de komende residenties.

De **website** van residenties in Utrecht fungeert tevens als documentatieplatform voor partners en publiek. Via foto's, tekst, films, podcasts en audio wordt verslag gedaan van de visie van de kunstenaar of wetenschapper, de motivatie van de partners om met hen aan het werk te gaan, de nieuwe samenwerkingen die ontstaan, concrete activiteiten en reacties van deelnemers. Het platform toont hiermee ook het overkoepelende beeld en waarde van de residenties en het gedachtegoed van de residenten.

De rol en potentie van de residenten zelf zal worden uitgebouwd: zij zijn de beste ambassadeurs voor hun gedachtegoed. Ook dit is een vernieuwend traject, dat gezamenlijk met de residenten verder wordt uitgedacht.

Financiering

Residenties in Utrecht wordt gefinancierd door samenwerkende Utrechtse partnerinstellingen, gemeente Utrecht – Culturele Zaken en inkomsten via fondswerving en bijdrage van deelnemers:

- Gemeente Utrecht draagt ca eenderde bij, waaruit personeels- en hoofdzakelijk algemene kosten worden gefinancierd;
 - Utrechtse culturele, educatieve en maatschappelijke instellingen dragen bij aan programmakosten en kosten voor communicatie/documentatie, eveneens voor ca eenderde.
 - Fondswerving en deelnemersinkomsten dragen een klein derde deel bij, te besteden aan aan projectkosten en communicatie.
-

oktober 2018

Henk Heuvelmans, directeur-bestuurder Stichting PUMP